

نظام آراستگی (5S) در رایانه شخصی

دکتر پیمان اخوان
Peyman_akv@yahoo.com

مشکلات از بین برود؛ نه فقط آثار و علائم آنها، ضمن اینکه مشارکت همه افراد، برای موفقیت، ضروری است. امروزه با پیشرفت تکنولوژی و علوم کامپیوتر، رایانه جزء جدانشدنی زندگی ما شده است. حتی در بعضی کشورها استفاده از کامپیوتر تا آنجا پیشرفته است که زندگی بدون آن ممکن نیست و کوچکترین خللی در سیستم های کامپیوتری، زیانهای جبران ناپذیری را به دنبال خواهد داشت. کامپیوترها معمولاً حامل حجم عظیمی از اطلاعات و برنامه های کاربردی اند که تنوع و تعداد آنها بر هیچ اهل فنی پوشیده نیست. در صورتی که این حجم بالای اطلاعات و برنامه ها، ساماندهی نشده باشند، چه بسا که پس از گذشت مدت زمانی حتی کوتاه، کامپیوتر نه تنها کمکی به کاربر نمی کند، بلکه موجب ایجاد مشکل و به زحمت افتادن او، خواهد شد.

پیاده سازی 5S در کامپیوتر

همانگونه که می دانید افراد مختلف بنا به نیازهای خود، معمولاً کامپیوترهایشان را آکنده از اطلاعات می کنند. این اطلاعات می تواند شامل برنامه های نرم افزاری تخصصی، برنامه های نرم افزاری عمومی، اطلاعات خام، اطلاعات پردازش شده و باشد.

هر قدر تعداد افرادی که با یک کامپیوتر کار می کنند بیشتر باشد، حجم اطلاعات ذخیره شده در کامپیوتر بیشتر خواهد شد و اگر این اطلاعات طبق نظم مشخصی ساماندهی نگردد، برای تک تک کاربران ایجاد مشکل خواهد شد. در این بخش خواهیم

همانطور که می دانید، نظام آراستگی یا همان 5S، سیستمی برای به کارگیری نظم در بالاترین سطح استاندارد است. این سیستم به عنوان روش نظام یافته ای برای ساماندهی و آراستگی محیط کار و برقراری مقررات و استانداردها و حفظ نظم و انضباط لازم برای انجام صحیح کارها شناخته شده است. عقیده عموم بر این است که پیاده سازی نظام آراستگی، فقط می تواند در محیطی مانند محیط کار یا منزل صورت پذیرد که این محیط، معمولاً شامل اتاق یا اتاقهایی برای انجام کار است. در این نوشتار، هدف این است که نشان داده شود که کاربرد نظام آراستگی، فقط در مورد محیط کار یا منزل نیست و می توان آن را در هر زمینه ای تعمیم داد و از جمله این موارد، کاربرد آن در کامپیوترهای شخصی است. خاستگاه نظام آراستگی، در ژاپن بوده است و این مفهوم با مفاهیمی چون کایزن و بهبود مستمر، تولید بهنگام، مدیریت کیفیت جامع و حتی نگهداری و تعمیرات بهره ور فراگیر پیوند خورده است. 5S، به 5 واژه ژاپنی اشاره دارد که با حرف S شروع می شوند و از بخشهای مختلف تشکیل شده است:

- پاکسازی (Seiri)؛
- مرتب سازی (Seiton)؛
- پاکیزه سازی (Seiso)؛
- استانداردسازی (Seiketsu)؛
- فرهنگ سازی (Shitsuke).

در نظام آراستگی اعتقاد بر این است که بهره وری از طریق از بین بردن تلفات و ضایعات حاصل می شود و لازم است که ریشه

دید که نظام آراستگی چه کارکردهایی در کامپیوترهای شخصی می تواند داشته باشد.

آرشیو کنید تا هرگاه به آنها نیاز داشتید، به راحتی در دسترس قرار گیرند.

اصل اول- پاکسازی: شناسایی و دور کردن اقلام زاید و غیر ضروری از رایانه.

اصل سوم- پاکیزه سازی: سومین S به معنی پاکیزه نگه داشتن محیط کار از لحاظ گرد و غبار و ... است. این S را می توان برای رایانه به دو منظور به کار برد:

جهت پیاده سازی سیستم 5S در کامپیوتر، اولین قدم شناسایی برنامه های غیر ضروری است. اکثر افراد، اطلاعات مختلفی را در کامپیوتر ذخیره می کنند، ولی معمولاً به این نکته توجه ندارند که پس از مدتی، بسیاری از برنامه ها و اطلاعات آنها، نسخه های قدیمی و منسوخ است و یا اینکه دیگر نیازی به آنها ندارند.

۱. همان مفهوم عام سومین S که پاکیزه نگه داشتن از لحاظ گرد و غبار است که می توان با تمیز نگه داشتن سخت افزارها به آن رسید.

پا نگاهی به کامپیوتر خودتان حجم عظیمی از اطلاعات که واقعا اضافی هستند را مشاهده می کنید. فایل هایی با پسوند BAK و... که نسخه نهایی آنها نیز وجود دارد، از این دسته اند.

۲. می توان در اینجا مفهومی خاص برای این S قائل شد، بدین ترتیب که گرد و غبار و آلودگی را می توان عاری نگه داشتن کامپیوتر از هر گونه ویروس تلقی کرد. تدوین یک برنامه منظم حتی روزانه برای پیدا کردن و از بین بردن ویروس ها به وسیله برنامه های نرم افزاری و همچنین بهنگام سازی سیستم عامل و همچنین برنامه های ویروس یاب، می تواند کمک شایانی در جهت بهبود کار با کامپیوتر باشد. به این ترتیب که:

فایل هایی که با نرم افزارهایی قدیمی نوشته شده اند و دیگر قابل استفاده نیستند و یا اینکه نسخه جدید آنها توسط نرم افزارهای جدید بهینه شده است، نیز از همان دسته هستند.

۳. در ابتدای هر روز قبل از شروع به کار با کامپیوتر برنامه های ویروس یاب اجرا شوند و ویروس ها از بین بروند. این موضوع در تنظیمات انواع برنامه های ویروس یاب قابل تحقق است.

چه بسا نرم افزارها و فایل هایی که به امید اینکه روزی به کار آیند، جمع آوری شده اند، ولی این نرم افزارها به جز پر کردن فضای حافظه و گیج کردن کاربر سودی نخواهند داشت.

قبل از به کار بردن هرگونه لوازم ذخیره سازی جانبی دیگر (همانند حافظه همراه، لوح فشرده و...) حتماً آن را به وسیله برنامه های ویروس یاب بازدید کنید و پس از آن مورد استفاده قرار دهید.

بنابراین برای پیاده سازی اولین S، باید اطلاعات غیر ضروری را بشناسید و آنها را از کامپیوتر پاک کنید.

با این کار حجم عظیمی از فضای حافظه کامپیوتر شما آزاد خواهد شد و از زحمتی که اطلاعات اضافی بر شما تحمیل می کنند، دوری خواهید گزید.

اصل چهارم- استاندارد سازی: حفظ و نگهداری وضعیت آراستگی مطلوب و جلوگیری از به هم خوردن نظم و انضباط و ایجاد آلودگی و کثیفی. جهت پیاده سازی چهارمین S در رایانه باید همواره موارد گفته شده قبلی را مرتباً مد نظر داشت و اجرا کرد. یعنی اپراتور یا شخصی که با کامپیوتر کار می کند، همواره باید فایل ها و برنامه های غیر ضروری خود را بشناسد، موارد ضروری خود را دسته بندی و با نظم خاصی ذخیره کند و کامپیوتر خود را از هرگونه آلودگی دور دارد.

اصل دوم- مرتب سازی: قرار دادن اقلام مورد نیاز در مکان مناسب و مشخص، به نحوی که به سرعت و به آسانی قابل دسترسی باشند. برای پیاده سازی دومین S در کامپیوتر، باید اطلاعات ضروری را شناخت و آنها را دسته بندی کرد.

اصل پنجم- فرهنگ سازی: وضعیتی که همه افراد، نظم و ترتیب و آراستگی را به عنوان طریقت زندگی و به صورت یک فرهنگ، آگاهانه و با میل و رغبت رعایت می کنند که در نهایت جهت پیاده سازی پنجمین S در رایانه باید به تمام افراد یاد داد که نحوه استفاده از کامپیوتر را یاد بگیرند.

اطلاعات ضروری را می توان به دو دسته تقسیم کرد:
۱. اطلاعاتی که تقریباً به طور روزمره از آنها استفاده می شود. برای مدیریت این دسته از اطلاعات که به طور روزمره از آنها استفاده می شود، باید برنامه ریزی منظمی به این شرح داشته باشید:

فرض کنید اگر چند نفر از یک کامپیوتر استفاده کنند و فقط یک نفر از آنها موارد بالا را رعایت کند، چه اتفاقی خواهد افتاد. طبیعی است که آن یک نفر هم به علت مشکلاتی که مسبب آن دیگران هستند دچار دردسر خواهد شد.

- اطلاعات را با نامهای متناسب ذخیره کنید.
- برنامه های کاربردی را دسته بندی کنید.
- اطلاعات خام مربوط به هر گروه را دسته بندی و در شاخه مستقلی ذخیره سازی کنید.
- اطلاعات پردازش شده را دسته بندی و در شاخه مستقلی ذخیره کنید.

بنابراین بهتر است ضمن آموزش تمام افراد و گوشزد کردن مزایای استفاده از 5S در کامپیوتر، به آنها یاد داد که این سامان بخشی و نظم نه تنها باعث هدر رفتن وقت آنها نخواهد شد، بلکه بهره وری آنها را در هنگام استفاده از کامپیوتر بالاتر خواهد برد. □

- برنامه های کاربردی را در شاخه های مستقلی ذخیره کنید.
- برنامه های نوشته شده و نهایی را در شاخه مخصوص خود ذخیره کنید.

۲. اطلاعاتی که هر از چند گاهی مورد استفاده قرار می گیرد.
- برای اطلاعاتی که به طور مرتب از آنها استفاده نمی شود، توصیه می شود آنها را روی بخشهای مشخصی از هارد دیسک یا روی لوح فشرده با نظم خاصی ثبت و ضبط و به صورت منظم،

کجای کار تویوتا اشتباه بود

مشکل و مشکلاتی از این دست در تویوتا، امری طبیعی است. از آنجا که شیوه ارتباطات و مدیریت در تویوتا، بویژه در منطقه آمریکای شمالی، هنوز شیوه قدیمی بالا به پایین است، گم شدن اطلاعات در پیچ و خم ارتباطات پیچیده سازمانی و یا تاخیر در گرفتن و تحلیل گزارشها و تصمیم‌گیری در این شرکت، طبیعی است.

در مورد همین قضیه اخیر ببینید چه فرایندی طی شده است: وقتی دارندگان تویوتا در کالیفرنیا، متوجه شدند که پدال گاز خودرویشان چسبیده هستند، این خبر ابتدا باید به شرکت تویوتا در ژاپن می‌رسید.

مدیریت شرکت مادر، باید تصمیم می‌گرفت که مسئله را به بخش مهندسی تولید گزارش کند و بخش مهندسی نیز باید با بررسی موضوع، آن را به تولیدکنندگان ارجاع می‌داد. سپس تمام این مسیر، از تولیدکننده پدال گاز در هند باید به صورت عکس طی می‌شد. حال اگر تویوتا، یک شرکت مادر مستقل در آمریکای شمالی می‌داشت که یک فرد، هم مسئول فروش، مهندسی و تولید بود، شکایتها، بلافاصله گزارش می‌شد و رسیدگی به آن در زمان سریعتری صورت می‌گرفت. مشکل دیگر، از تمایل شدید تویوتا به کاهش هزینه‌ها بویژه از سال ۲۰۰۵، سرچشمه می‌گیرد که این شرکت را بر آن می‌دارد تا با تامین کنندگان نه چندان مطرح، مثل شرکت هندی قرارداد ببندد و این چنین اعتبار خود را زیرسوال ببرد.

البته در این مورد خاص، شرکت هندی مذکور، ادعا کرده است که پدال گاز تولیدی آن، دقیقاً با استانداردهای تویوتا، مطابق بوده است. بررسی‌ها نیز ادعای آنها را تایید می‌کنند، اما مسئله این است که استراتژی کاهش هزینه تویوتا به هر قیمتی، منجر به وضع استانداردهای ضعیف برای تولید قطعات شده است و در این مورد خاص، استانداردهای تویوتا برای تولید پدال گاز، شامل مواد اولیه بی کیفیت می‌شده است.

در پایان، تویوتا و همه شرکتهای، می‌توانند از اشتباهات خود درس بگیرند. آنها باید ابتدا ساختار سازمانی خود را با اقتضات جدیدشان سازگار کنند، اصول اساسی کسب و کارشان را مورد بازنگری قرار دهند و در برنامه‌های کاهش هزینه، با دقت بیشتر عمل کنند. □

پس از آنکه تویوتا مجبور شد، حدود ۲/۳ میلیون خودرو از هشت مدل خود را در آمریکا و اروپا، برای تعمیر پدال گاز، فراخوان دهد، خبرهای زیادی حول و حوش این شرکت شکل گرفته است و رقبای تویوتا، کوشیده‌اند تا گوی رقابت را از این شرکت بربایند. اما در خلال این خبرها، بد نیست دلیل این اتفاق در تویوتا را از بعد تحلیلی ببینیم.

الکس تیلور، تحلیلگر فورچون، براین باور است که ناسازگاری ساختار تویوتا با پیشرفتهای چشمگیر اخیرش، دلیل اصلی این مشکل در تویوتا بوده است.

او می‌گوید: در همان زمانی که تویوتا در حال تبدیل شدن به بزرگترین خودروساز جهان بود، از سازگار کردن ساختار سازمانی‌اش با پیشرفتهای غافل ماند و ساختار سازمانی شرکت، نتوانست با مقیاسهای جدید، سازگار شود. این شرکت می‌بایست به موازات گسترش غول‌آسای خود، از اصول قدیمی کسب و کارش فاصله می‌گرفت که از این امر، غافل ماند و این اتفاق، یکی از تبعات این بی‌توجهی است.

در مورد پدال گازها، مسئله این است که تویوتا، ساخت این پدال‌ها را به یک شرکت ژاپنی و یک شرکت هندی برون‌سپاری می‌کند، در حالی که در گذشته، برای هر بخش، تویوتا فقط یک تامین‌کننده داشت که با آن روابطی نزدیک برقرار می‌کرد، اما آتش گرفتن خط تولید یکی از تامین کنندگان ترمز دستی در سال ۱۹۹۷، باعث شد که ۲۰ خط تولید تویوتا برای ۵ روز بسته شوند و از آن پس تویوتا، تصمیم گرفت که برای تولید هر قطعه، حداقل با دو تامین‌کننده قرارداد ببندد تا یکی به عنوان ذخیره داشته باشد.

اما در این میان، از این مسئله غافل ماند که تولیدات این تامین‌کنندگان باید با هم یکسان و هماهنگ باشند و از تکنولوژی‌های مختلف برای تولید یک محصول استفاده نشود. در همین مسئله، دیده شد که مدل‌هایی که پدال‌های شرکت ژاپنی ساخته است، بی‌عیب است و پدال‌های مشکل‌دار، ساخت شرکت هندی هستند.

باتوجه به اینکه، خطوط گزارش‌دهی تویوتا در آمریکای شمالی، تقریباً مربوط به ۵۰ سال پیش هستند و باتوجه به اقتضات امروزی کسب و کار، به روز نشده است، بروز این

اختلاف نسلا در سازمان

آیا سازمانی را می‌شناسید که تمام شاغلان آن از لحاظ سنی از یک نسل باشند؟

سازمانی را در نظر بگیرید: یک جوان ۲۵ ساله، همکار یک مرد ۶۰ ساله است؛ یعنی نزدیک به سه نسل تفاوت سن و این اختلاف نسلا به معنی دنیایی تفاوت است. جوان، تکنوکرات، پرشور، منتقد و ایده‌آل‌گراست و فرد ۵۵ ساله، آرام، راضی به وضع موجود و طرفدار شیوه‌های سنتی انجام کار است. جوان اهل عمل است و مرد پیر، اهل سخن گفتن. جوان دوستدار تجربه فردی است و مرد پیر، مشتاق انتقال تجربه به جوان. جوان کم حوصله است و پیرمرد، پرحوصله. جوان همه چیز را همین اکنون می‌خواهد: سیلی نقد را به حلوای نسیه ترجیح می‌دهد. جوان رو به فردا دارد و پیر، نگاه به گذشته دارد. پیر، خود را با همسال خود در اتاق بغلی مقایسه می‌کند و جوان، خود را با یک جوان اروپایی مقایسه می‌کند.

طبیعی است که این دریای تفاوت، میان نسلهای کاری، مشکلاتی را بویژه در مسائل ارتباطی ایجاد کند. این تفاوتها، آن قدر کلان هستند که گویی پیر و جوان با دو زبان متفاوت سخن می‌گویند و هیچ یک، زبان دیگری را نمی‌فهمند. فرض کنید که در یک تیم، دو جوان ۳۰ تا ۴۰ ساله، چند فرد ۴۰ تا ۵۰ ساله و چند فرد بالای ۵۰ سال وجود دارند. تعارض در این تیم، امری طبیعی است. هر چند که تعارض، در کار تیم، می‌تواند به یک عامل سازنده در جهت تعالی کار تیمی منجر شود، اما گهگاه این تعارضات، بر ریشه کار تیمی، تیشه می‌زنند و تیم را از همان ابتدا، با خطر انحلال روبه‌رو می‌کنند. در این شرایط، وظیفه مدیران در حل تعارض، در دو بعد، رخ می‌نماید:

پیش از بروز تعارض: هنگام انتخاب افراد برای کار گروهی و کار تیمی، مدیران باید حتماً به موضوع تفاوت نسلا، دقت ویژه داشته باشند، زیرا ممکن است این موضوع در وهله اول، چندان مهم به نظر نرسد، اما در عمل، همین موضوع به ظاهر کم اهمیت، ریشه تعارضات بسیار می‌شود. برای مثال در مورد شغلی که در آن، به یک فرد جسور، دارای تفکر انتقادی و پرانرژی، در کنار یک فرد باتجربه نیاز است، بهتر است تلاش شود که تفاوت نسلی این دو فرد، زیاد نباشد تا در واقع، آنها هم‌زبان هم باشند و این تفاوت نسلا، باعث بروز تضادهای فکری و رفتاری نشود.

پس از بروز تعارض: پس از آنکه تعارضها و تضادهای فکری و رفتاری میان کارکنان از نسلهای مختلف رخ داد و به واقع کار به جای باریک کشید، مدیریت باید ریشه‌های این تعارض را بیابد و به جای محکوم کردن یکی از طرفین، به فکر ایجاد مصالحه و فهم مشترک باشد و یا در نهایت ترکیب گروه یا تیم کاری را تغییر دهد. □

می‌شود شعله بود با یک شعر
می‌شود شب شکست با یک شمع
می‌توان باغ بود با یک سرو
می‌شود سایه داشت با یک برگ

باز دارد بهار می‌آید
خبر آورده‌اند چلچله‌ها
باغ بیگانه از شکوفه پر است
گل من با بنفشه بیرون آی
نازنین باغ را به وجد آور
همه جا از نیاز سبزه پر است

باز دارد بهار می‌آید
خبر آورده‌اند چلچله‌ها
کاش ما هم جوانه می‌بودیم
کاش ما هم جوانه می‌دادیم
از گلوی کویر می‌خوانم
از سکوت کویر می‌آیم
از نیاز کویر می‌گوییم
می‌شود سبز بود با یک برگ
می‌شود شد بهار با یک گل
از دل یک شکوفه شادی کرد
دل به سودای یک شقایق داد
یک بنفشه، یک اطلسی
آری از زبان کویر می‌گوییم
یک شقایق برای من باغبست

باز دارد بهار می‌آید
خبر آورده‌اند چلچله‌ها
نازنین با بنفشه بیرون آی.

بهار با یک گل

مجتبی کاشانی